

HE 119/2017 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ja rataverolain 5 ja 7 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia ja rataverolain 5 ja 7 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia. Väylämaksun yksikköhinta ja väylämaksun enimmäismäärä aluskäynniltä puolitettiin vuosiksi 2015–2017. Puolitus ehdotetaan säilytettäväksi vielä vuonna 2018. Sähkö- ja dieselvetoista tavaraliikennettä koskeva ratavero poistettiin määräaikaisesti niin ikään vuosiksi 2015–2017. Esityksessä ehdotetaan, että tavaraliikenteen rataveron poisto pysyisi voimassa vielä vuoden 2018.

Esitys liittyy valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Väylämaksu perustuu väylämaksulakiin (1122/2005), jonka perusteella Suomen vesialueella kauppamerenkulkua harjoittavasta aluksesta suoritetaan valtiolle väylämaksua. Ratavero puolestaan perustuu rataverolakiin (605/2003), jonka mukaan rataverkon käytöstä suoritetaan valtiolle veroa. Hallituksen valtiontalouden kehyspäätöksessä 3. huhtikuuta 2014 todettiin, että väylämaksu puolitetaan vuosiksi 2015–2017 vähentämään merenkulun 1. tammikuuta 2015 voimaan tulevien rikkirajoitusten kielteisiä vaikutuksia sekä tukemaan 30. elokuuta 2013 tehtyä työmarkkinaratkaisua. Muutos toteutettiin lailla väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (1214/2014). Myös ratavero sähkö- ja dieselvetoisessa tavaraliikenteessä päätettiin poistaa vuosiksi 2015–2017 lailla rataverolain 5 ja 7 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (1215/2014). Väylämaksujen alentamisen ja tavaraliikenteen rataveron poistamisen tavoitteena on ollut keventää elinkeinoelämän, erityisesti teollisuuden, kustannusrasitetta. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strategisessa ohjelmassa (29.5.2015) todetaan, että teollisuuden kilpailukykyä turvataan jatkamalla alennettujen väylämaksujen ja tavaraliikenteen rataveron poiston voimassaoloa vielä vuoden 2018 ajan.

2 Esityksen vaikutukset

Esityksen odotettavissa olevat taloudelliset vaikutukset valtiolle ovat alennetun väylämaksun ja tavaraliikenteen rataveron poiston jatkamisen osalta yhteensä noin 55 miljoonaa euroa vuonna 2018. Luku perustuu valtiovarainministeriön 14.4.2016 julkaisemaan kehyspäätökseen Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2017–2020 ja siinä esitettyyn arvioon valtiolta saatavista jäävistä tuloista.

Väylämaksun alentamisen ja tavaraliikenteen rataveron poistamisen tavoitteena on elinkeinoelämän kustannusrasitteen keventäminen. Alennetun väylämaksun myötä alusliikenteelle ja sitä kautta elinkeinoelämälle syntyy noin 40 miljoonan euron kustannussäästö verrattuna tilanteeseen, jossa väylämaksu perittäisiin täysimääräisenä. Rataveron poisto vuosina 2015–2017 on alentanut rautatiekuljetusten kustannuksia arviolta 5–10 prosenttia. Alennus on suurempi dieselvetoisille kuljetuksille, joilta on peritty kaksi kertaa korkeampaa rataveroa kuin sähköveitoisilta kuljetuksilta. Rataveron poistaminen on alentanut rautatiekuljetusten hintaa koko arvolla.

3 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä. Esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoa 27 taholta. Lausunto saatiin seuraavilta tahoilta: valtiovarainministeriö, puolustusministeriö, Liikennevirasto, Liikenteen turvallisuusvirasto, Rajavartiolaitos, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes, Merimieseläkekassa, Teknologiateollisuus ry, Suomen Huolinta- ja Logistiikkaliitto ry, Keskuskauppakamari, Suomen laivameklariliitto, Tulli, Suomen Varustamot ry, Suomen Yrittäjät, Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen Satamaliitto ry, Fertilog Oy ja Ahvenanmaan maakunnan hallitus.

Lausunnot ovat pääasiassa olleet esitystä puoltavia. Yksikään lausunto ei ollut selkeästi kielteinen esitystä kohtaan. Suomen Laivameklariliitto ry, Teknologiateollisuus ry, Keskuskauppakamari ehdottavat lausunnoissaan, että väylämaksuista tulisi luopua pysyvästi. Teknologia-

teollisuus ry ehdottaa myös, että tavaraliikenteen rataverosta tulisi niin ikään luopua pysyvästi. Näillä muutoksilla olisi edellä mainittujen tahojen mukaan suotuisa vaikutus Suomen ulkomaankaupalle sekä kansalliselle kilpailukyvyllä, mikä kompensoisi valtiolle muutoksen seurauksena menetettävää maksukertymää.

Suomen Huolinta- ja Logistiikkaliitto ry (SHLL) ehdottaa, että alennettujen väylämaksujen voimassaoloa tulisi jatkaa vuoden 2018 lisäksi vielä vuonna 2019. SHLL perustelee kantaansa sillä, että siirtyminen matalan rikkipitoisuuden polttoaineeseen tulee voimaan vasta vuoden 2020 alussa, kun Suomessa muutosta on sovellettu jo vuoden 2015 alusta lähtien. Jatkamalla alennettujen väylämaksujen voimassaoloa vielä vuosina 2018 ja 2019 vähennettäisiin Suomen elinkeinoelämälle ja sen kansainvälisiin merikuljetuksiin kohdistuvia kielteisiä kilpailuvaikutuksia. Elinkeinoelämän keskusliitto EK kannattaa myös lausunnossaan alennettujen väylämaksujen ja tavaraliikenteen rataveron poiston voimassaolon jatkamista vuoden 2018 lisäksi vielä vuonna 2019.

Fertilog Oy piti esitystä kannatettavana. Toisaalta Fertilog Oy arvioi lausunnossaan, että Suomen teollisuus joutuu edelleen operoimaan noin 5 prosenttia korkeamman kustannustason piirissä, mikä muodostaa merkittävän kilpailuhaitan. Fertilog Oy ehdottaa väylämaksujen alentamisen määräaikaista kokeilua kahden vuoden määräajaksi jaksolla 2018–2019 Hamina-Kotkan ja Kokkolan satamissa. Kokeilujakson aikana kyseisissä satamissa ei perittäisi lainkaan väylämaksua tai vaihtoehtoisesti väylämaksuja alennettaisiin 90 prosentilla. Kokeilun tarkoituksena olisi tutkia ja seurata väylämaksujen vaikutusta nykymallilla operoivien satamien ja kokeilusatamien välillä sekä näiden vaikutusta valtion verokertymään ja satamien kilpailukykyyn.

Suomen Varustamot ry kannattaa esitystä lausunnossaan. Suomen Varustamot ry kuitenkin esittää, että jäissäkulkukykyisten laivojen väylämaksujen alennusta tulisi jatkaa myös vuoden 2018 jälkeen. Muun aluskannan osalta alennusta ei jatkettaisi. Suomen Varustamot ry korostaa lausunnossaan, että Suomi on täysin riippuvainen merikuljetuksista ja siksi on tärkeää, että meillä on hyvin jäissäkulkevia lastialuksia ja matkustaja-autolauttoja säännöllisessä ja ympärivuotisessa liikenteessä. Suomen Varustamot ry:n mukaan tulisi selvittää mahdollisuudet saada EU:lta tukea jäänmurron ylläpitämiselle Perämerellä.

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyrkinyt huomioimaan lausunnoissa esitetyt näkemykset esityksen valmistelussa.

4 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

5 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018 ja olevan voimassa 31 päivään joulukuuta 2018.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1214/2014) voimaantulosäännös seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Lain 6 ja 8 § ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2018.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

2.

Laki

rataverolain 5 ja 7 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rataverolain 5 ja 7 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1215/2014) voimaantulosäännös seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2018.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

Helsingissä 19 päivänä syyskuuta 2017

Pääministeri

Juha Sipilä

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner